in Sinā lingua Latīna extrēma: การศึกษาวัฒนธรรมการเขียนป้ายหลุมศพระหว่างภาษาละตินกับภาษาจีนบนป้ายหลุมศพมิชชันนารีสมัยราชวงศ์หมิง

วิรัช เวโรจน์ฤดี[1]

[1]ภาควิชาศิลปศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, นครปฐม

*ผู้รับผิดชอบบทความ: email 2634920955@qq.com

บทคัดย่อ

ประเทศจีนมีวัฒนธรรมการทำป้ายหลุมศพเป็นประเพณีนิยมมาแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น ในสมัยราชวงศ์หมิง คณะเยซูอิตได้เดินทางเข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์ จุดเด่นของนิกายนี้คือบันทึกงานทางศาสนาทั้งหมดเป็นภาษาละติน ศาสนาคริสต์นิกายเยซูอิตได้รับความนิยมในระดับหนึ่งเรื่อยมาจนถึงสมัยราชวงศ์ชิง คนจีนจำนวนหนึ่งยังคงเลื่อมใสและเข้ารีตเป็นนักบวชนิกายเยซูอิตเรื่อยมา เมื่อนักบวชเหล่านี้เสียชีวิตลง ก็ยังฝังศพตามประเพณีจีน แต่เนื้อหาของป้ายหลุมศพนั้นมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากประเพณีนิยม จุดประสงค์การวิจัยคือศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาที่ปรากฏอยู่บนป้ายหลุมศพทั้งภาษาจีนและภาษาละติน ด้วยการใช้ทฤษฎีมิติทางวัฒนธรรมของ Hofstede เพื่อค้นหาความแตกต่างระหว่างมุมมองลัทธิปัจเจกบุคคลและลัทธิกรรมสิทธิ์ร่วมผ่านวัฒนธรรมการสลักป้ายหลุมศพของนักบวชชาวจีนในศาสนาคริสต์นิกายเยซูอิต บทความวิชาการฉบับนี้ได้เลือกใช้ป้ายหลุมศพของนักบวชชาวจีนนิกายเยซูอิตที่เสียชีวิตลงในสมัยราชวงศ์ชิงทั้งหมด 5 ป้าย แบ่งเนื้อหาออกเป็น 10 ประเด็นหลักด้วยกัน ได้แก่ ชื่อสกุล ชื่อรอง/นามนักบุญ ภูมิลำเนา เวลาที่เข้ารีตเป็นนักบวชครั้งแรก เวลาที่เริ่มเผยแผ่ศาสนา ระยะเวลาสอนศาสนา วันมรณะ อายุตอนเสียชีวิต ระยะเวลาที่เข้าร่วมคณะเยซูอิต ผลวิจัยพบว่าป้ายหลุมศพมีทั้งการเพิ่ม การลด และการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาไปจากประเพณีนิยม กล่าวคือ การเพิ่ม มักจะเพิ่มคำสรรเสริญที่มีต่อนักบวชที่เสียชีวิต จุดเด่นที่ควรยกย่องชมเชย หรือรายละเอียดส่วนบุคคลลงไปด้วย การลด จะขาดเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพการณ์ทั่วไปในช่วงที่เสียชีวิต วันและเวลาที่สร้างป้ายหลุมศพ ที่สำคัญคือไม่ปรากฏวันเกิด เนื่องจากยุคนั้นการทำสำมะโนประชากรยังไม่ทันสมัย ประชาชนทั่วไปอาจจะยังเข้าไม่ถึงการเก็บข้อมูลจำเพาะต่าง ๆ จากทางภาครัฐ และเนื้อหาในป้ายของนักบวชทั้ง 5 ท่านจะไม่ปรากฏรายละเอียดในด้านหลัง รวมถึงการเลือกแปล การเปลี่ยนแปลง คือจะเพิ่มเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาคริสต์เพิ่มเข้าไปด้วย ได้แก่ นามนักบุญ วันเวลาและจำนวนปีที่เข้ารีต วันแรกที่เผยแผ่ศาสนาและจำนวนปีที่เผยแผ่ศาสนา การลำดับเนื้อหาไม่ตายตัวเหมือนกันทุกป้าย แต่โดยหลักคือมักขึ้นต้นด้วยชื่อและปิดท้ายด้วยสิริอายุ ทั้งหมดนี้เกิดจากการสื่อสารข้ามมิติทางวัฒนธรรมผ่านการทำป้ายหลุมศพระหว่างประเพณีจีนกับศาสนาคริสต์นิกายเยซูอิต

คำสำคัญ: ป้ายหลุมศพ; จีน-ละติน; การข้ามมิติทางวัฒนธรรม

in Sinā lingua Latīna extrēma: A Cultural Writing of Gravestones between Latin and Chinese on the Ming Dynasty Missionary Gravestones

Virat Werojruedee[1*]

[1]Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus
*corresponding author: email 2634920955@qq.com

Abstract

Chinese traditional culture has been making gravestones since the Han Dynasty. The Jesuits had traveled to evangelise Christianity in China during the Ming Dynasty. The highlight of this is that all religious records are recorded in Latin. Jesuit Christianity has been popular until the Qing Dynasty. A number of Chinese people have continued to worship and become Jesuit priests. According to the Chinese tradition, these priests would have been buried when passed away, but the content of these gravestones differs from tradition. The purpose of this paper is to study the structure and content of the gravestones in both Chinese and Latin languages with Hofstede's Cultural Dimensions Theory to find the differences between individualism and collectivism through the gravestone-inscribed culture of Chinese Jesuit priests. In this paper, five graves which the Chinese Jesuit priests died during the Qing Dynasty were used and divided into 10 main points. The results of the study shows that the content of gravestones was being both increased, reduced and altered from the tradition. In the part of increasing, there is often to add the praise to the passed away priest, admired strengths; in the part of reducing, there is to lack the content of the general situation at the time of death, the date which the gravestone was created; most importantly, birthdays are not visible because the census system was not up to date. The plebeian might not yet have access to the collection of various specifications from the government, and the content of five priests' gravestones have not appeared on their backs, including the selection of translation; in the part of altering, there is to add the content of relating to Christianity, including saint's name, the first time to become a priest, period of doing missionary work, evangelising period, period of joining the Jesuits. The order of the content in all gravestones is not fixed, but it usually starts with the dead's name and ends with age at death. All of this is due to the cross-cultural communication through gravestones between Chinese tradition and Jesuitism.

Keywords: gravestone; Chinese-Latin; cross-cultural dimension

1. บทนำ

โอวหยางซิว（欧阳修）แห่งราชวงศ์ซ่งได้กล่าวว่าวัฒนธรรมป้ายหลุมศพของชาวจีนเกิดขึ้นครั้งแรกสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก (ค.ศ. 25-220)[1] และนักวิชาการท่านหนึ่ง นามว่าจ้าวเชา（赵超）ได้ให้ข้อสันนิษฐานไว้ว่าป้ายหลุมศพของจีนได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมเอเชียตะวันตกและวัฒนธรรมอัฟริกาเหนือโบราณผ่านเส้นทางสายไหม[2] จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมชาวตะวันตกที่เป็นแหล่งกำเนิดของศาสนาคริสต์ ก็ได้รับอิทธิพลดังกล่าวเช่นกัน จักรพรรดิมารฺกุส เอาเรลิอุส (Marcus Aurelius) แห่งอาณาจักรโรมันครั้งหนึ่งเคยส่งทูตมาเจริญสัมพันธไมตรีกับอาณาจักรฮั่นตะวันออก โดยทูตมาขึ้นฝั่งที่แคว้นเหญิ่ดนัม（日南郡）[3]เมื่อปี ค.ศ. 166 ก่อนเดินทางทางบกเข้าสู่เมืองลั่วหยาง[4] ดังนั้นเหตุผลที่ประเทศจีนรับอิทธิพลดังกล่าวจึงเป็นข้อสันนิษฐานที่น่าเชื่อถือ และทำให้ประเทศจีนมีวัฒนธรรมป้ายหลุมศพร่วมกันกับชาวตะวันตกมาจนถึงปัจจุบัน

นิกายเยซูอิตถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1540 ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี ต่อมาในปี ค.ศ. 1583 Matteo Ricci ได้เข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์นิกายเยซูอิต นับเป็นยุคทองของคณะเยซูอิตในประเทศจีน สถานการณ์ของนิกายเยซูอิตมีทั้งราบรื่นและอุปสรรคเรื่อยมาจนกระทั่งปี ค.ศ. 1952 ถูกรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ขับไล่ออกไปจากแผ่นดินใหญ่จนหมด และในปี ค.ศ. 1960 ได้กลับมาเผยแผ่อีกครั้งที่ประเทศไต้หวันจนถึงปัจจุบัน[5] สมัยราชวงศ์ชิงถึงแม้ว่าจะเชิดชูลัทธิขงจื่อเป็นหลัก แต่ประชาชนก็ยังนับถือศาสนาอื่นตามศรัทธาของตนได้ นอกจากนิกายเยซูอิตแล้ว ก็ยังมีนิกายอื่น ๆ ที่บันทึกศาสนการเป็นภาษาละตินเช่นกัน เช่น นิกายออกัสติเนียน เป็นต้น มีหมอสอนศาสนาทั้งชาวจีนและชาวต่างชาติจำนวนหนึ่งทำงานอยู่ในราชสำนักมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์หมิง ศาสนาคริสต์และประเพณีจีนมีคติการจัดการศพร่วมกันก็คือการฝัง เมื่อหมอสอนศาสนาเหล่านี้เสียชีวิตลงก็จะฝังลงบนแผ่นดินจีน ไม่ได้นำศพกลับไปฝังที่บ้านเกิดของตน ชาวคริสต์เองก็มีการทำป้ายหลุมศพเช่นเดียวกับชาวจีน

โดยทั่วไปแล้วป้ายหลุมศพชาวจีนมักจะใช้ภาษาจีนสลักเสมอ ประเด็นที่น่าสนใจคือเนื้อหาบนป้ายหลุมศพของหมอสอนศาสนาชาวจีนมีภาษาละตินอันเป็นภาษาศาสนการของคณะเยซูอิตปรากฏอยู่คู่กันกับภาษาจีน อีกทั้งเนื้อหาที่ปรากฏอยู่บนป้ายไม่เหมือนกับป้ายหลุมศพทั่วไปที่ไม่ใช่ป้ายหลุมศพพระราชทาน（诰封碑）จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและควรค่าแก่การศึกษาถึงรูปแบบโครงสร้างการเขียน เนื้อหา ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมเช่นนี้ขึ้น ก่อนหน้านี้มีบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องอยู่กับประเด็นดังกล่าว ได้แก่ **บทวิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับป้ายหลุมศพมิชชันนารีในพิพิธภัณฑ์ศิลปะหินแกะสลักเมืองปักกิ่ง** ของสิงลู่หนัน (2016) ได้ศึกษาการเผยแผ่ศาสนาคริสต์และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมโดยสังเขปและไม่เจาะจงไปที่นิกายใด ๆ เป็นพิเศษ อีกชิ้นหนึ่งคือ **ต้นแบบพระแม่มารีย์ที่ปรากฏบนป้ายหลุมศพภาษาละตินเมืองหยางโจวสมัยราชวงศ์หยวน** ของจางเป้ยเป้ย (2017) ใช้วิธีการเปรียบเทียบข้อความภาษาละตินจากป้ายหลุมศพเพื่อค้นหาต้นแบบของรูปลักษณ์พระแม่มารีย์ แต่สำหรับบทความฉบับนี้ได้เลือกประยุกต์ใช้ทฤษฎีมิติทางวัฒนธรรมของ Hofstede ที่กล่าวถึงมุมมองด้านลัทธิปัจเจกนิยมและลัทธิกรรมสิทธิ์ร่วมในวัฒนธรรมประจำชาติ จากเดิมมุ่งหมายไปที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ

[1] （宋）欧阳修著：《集古录跋尾 • 宋文帝神道碎》，1936，第 543 页。
[2] 赵超著：《中国古代石刻概论》，北京：文物出版社，1998，第 8 页。
[3] ปัจจุบันอยู่ในประเทศเวียดนาม
[4] Hill, John E.. (2009) **Through the Jade Gate to Rome: A Study of the Silk Routes during the Later Han Dynasty, First to Second Centuries CE**. South Carolina: BookSurge, page 27.
[5] 张国刚著：《从中西初识到礼仪之争——明清传教士与中西文化交流》，北京：人民出版社，2003，第 201-206 页。

ผู้ประกอบการในมิติทางวัฒนธรรม มาประยุกต์ใช้เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างจีนกับคริสต์นิกายเยซูอิตผ่านทางป้ายหลุมศพแทน กล่าวคือ กลุ่มคนในประเทศจีนเป็นตัวของตัวเองสูง ต้องการยืนบนความสามารถของตัวเอง ไม่ชอบพึ่งพาผู้อื่น นักบวชจีนเหล่านี้พยายามรักษาความเป็นจีนไว้ แต่ก็ยังไม่ทิ้งตัวตนในฐานะที่เป็นนักบวชศาสนาคริสต์นิกายเยซูอิตที่มีลักษณะปัจเจกชนสูงเช่นเดียวกัน บทความวิชาการฉบับนี้ได้เลือกเนื้อหาจากป้ายหลุมศพของนักบวชศาสนาคริสต์นิกายเยซูอิตที่เสียชีวิตในสมัยราชวงศ์ชิงจากสุสานเถิงกงจ้าหลัน（滕公栅栏墓地）ในเมืองปักกิ่งจำนวน 5 ป้าย (เรียงตามปีที่เสียชีวิต) ป้ายที่หนึ่ง (ลำดับหลุมที่ 63)[6] นักบวช Francisco-Xavier a Rosario Ho (ค.ศ. 1667-1736)[7] ป้ายที่สอง (ลำดับหลุมที่ 8) นักบวช Joseph de Aguiar Souen (ค.ศ. 1714-1752)[8] ป้ายที่สาม (ลำดับหลุมที่ 30) นักบวช Louis Fan (ค.ศ. 1682-1753)[9] ป้ายที่สี่ (ลำดับหลุมที่ 34) นักบวช Ignace Hiu (ค.ศ. 1694-1757)[10] และป้ายที่ห้า (ลำดับหลุมที่ 11) นักบวช Filippo Maria Huang (ค.ศ. 1711-1776)[11]

2. โครงสร้างและเนื้อหาของป้ายหลุมศพ

เนื่องด้วยสมัยกบฏนักมวย (ค.ศ. 1899-1901) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมัยปฏิวัติวัฒนธรรม (ค.ศ. 1966-1976) เกิดการทำลายโบราณวัตถุจำนวนมากขึ้นทั่วประเทศ โดยเฉพาะในกรุงปักกิ่ง จำนวนป้ายครึ่งหนึ่งของสุสานเถิงกงจ้าหลันถูกทำลายจนไม่สามารถฟื้นฟูกลับขึ้นมาได้อีก แต่อีกส่วนหนึ่งได้รับการบูรณะขึ้นมาอีกครั้งในปี ค.ศ. 1979[12] สุสานแห่งนี้จึงเป็นสุสานศาสนาคริสต์ที่เก่าแก่ที่สุดของเมืองปักกิ่ง โครงสร้างป้ายหลุมศพทั้งหมดแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก คือ ส่วนบน จะสลักเป็นรูปมังกรล่อแก้ว ส่วนกลาง จะเป็นส่วนที่สลักรายละเอียดของผู้เสียชีวิตทั้งหมดไว้ และส่วนล่าง จะเป็นฐานของป้าย สำหรับส่วนกลางของทุกป้ายล้วนมีลายพฤกษาเป็นกรอบ แบ่งข้อความออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่หนึ่ง คือ ข้อความตรงกลาง จะสลักนิกายที่สังกัดอยู่พร้อมกับสกุลของผู้วายชนม์เป็นตัวอักษรจีนตัวเต็ม โดยขนาดตัวอักษรจะใหญ่กว่าส่วนอื่น มีนักบวชนิกายเยซูอิต 4 ท่านและนิกายเยซูวิสุทธิวงศ์ 1 ท่าน

[6] เรียงลำดับตามผังที่ปรากฏใน 北京行政学院著：《青石存史——“利玛窦和外国传教士墓地”的四百年沧桑》，北京：北京出版社，2011，第 241 页。

[7] อ้างแล้ว, หน้า 182.

[8] อ้างแล้ว, หน้า 191.

[9] อ้างแล้ว, หน้า 192.

[10] อ้างแล้ว, หน้า 193.

[11] อ้างแล้ว, หน้า 203.

[12] อ้างแล้ว, หน้า 132.

ตารางที่ 1 ข้อความส่วนที่หนึ่ง

ลำดับหลุม	เนื้อหา
8	耶稣会士孙公之墓
11	耶稣圣家会士黄公之墓
30	耶稣会士樊公之墓
34	耶稣会士许公之墓
63	耶稣会士何公之墓

ส่วนที่สอง คือ ส่วนทางซ้ายมือ จะเป็นภาษาละติน สลักจากซ้ายไปขวา และส่วนที่สาม คือ ส่วนทางขวามือ จะเป็นภาษาจีน โดยที่เนื้อความของส่วนที่สองและส่วนที่สามจะคล้ายคลึงกัน มีบางส่วนที่แปลและบางส่วนที่ไม่ได้แปล ส่วนที่สองจะมีจุดที่เด่นกว่า คือ ด้านบนสุดของเนื้อความจะสลักตัวอักษรโรมันคำว่า D.O.M. (deō optimō maximō) หมายถึง แด่พระเจ้าที่ดีที่สุด ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด สมัยโรมันพระเจ้าตรงนี้จักหมายถึงพระเทยาษปิตฤจูปิเตอร์ แต่ถ้านำมาใช้ในบริบทของศาสนาคริสต์จะหมายถึงพระยะโฮวา ในส่วนของภาษาจีนจะไม่แปลคำนี้ แต่บางป้ายในส่วนของภาษาจีนจะมีเนื้อหามากกว่าภาษาละติน

ธรรมเนียมการเขียนป้ายหลุมศพของชาวจีนโดยทั่วไปจะมีเนื้อหาหลัก 5 ประการด้วยกัน คือ ประการที่หนึ่ง สภาพการณ์ของช่วงเวลาที่เสียชีวิต ประการที่สอง ภูมิลำเนา ประการที่สาม ชื่อและสกุลของผู้เสียชีวิต ประการที่สี่ วันมรณะ และประการที่ห้า วันสร้างหรือบูรณะป้ายหลุมศพ แต่เมื่อปรับใช้กับป้ายหลุมศพของนักบวชนิกายเยซูอิตแล้ว มีทั้งการลด เพิ่มและเปลี่ยนแปลงเนื้อหาดังต่อไปนี้

ประการแรก สภาพการณ์ของช่วงเวลาที่เสียชีวิต เช่น การบรรยายสภาพอากาศ การบรรยายเหตุการณ์ทั้งมงคลและอวมงคล เป็นต้น ประการที่สอง ภูมิลำเนา คนจีนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการย้ายถิ่นฐานเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ส่วนมากมักจะไม่ได้เสียชีวิตในบ้านเกิดของตนเอง จากตารางที่ 2 จะเห็นถึงขอบข่ายการเผยแผ่ศาสนาคริสต์นิกายเยซูอิตไปทั่วประเทศจีนได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ มีทั้งนักบวชที่มาจากภาคเหนือ（华北）ได้แก่ เมืองปักกิ่งและมณฑลซานซี ภาคกลาง（华中）ได้แก่ มณฑลอันฮุย และภาคใต้（华南）ได้แก่มณฑลเจ้อเจียงและมาเก๊า มีสองท่านที่รับศาสนาคริสต์นิกายเยซูอิตตั้งแต่เยาว์วัย ก็คือ นักบวชหฺวางจืออั่นและนักบวชเหอเทียนจาง ทั้งปักกิ่งและมาเก๊าถือได้ว่าเป็นเมืองที่ศาสนาคริสต์ทุกนิกายมาปักหลักเผยแผ่ศาสนาอยู่

ประการที่สาม ชื่อและสกุลของผู้เสียชีวิต บนป้ายนอกจากจะปรากฏชื่อ สกุล และชื่อรองตามธรรมเนียมจีนโบราณแล้ว นักบวชบางท่านได้รับการสลักนามนักบุญที่ตนนับถือ (นักบุญฟิลิป) ขึ้นแทนชื่อรองบนป้ายด้วย (ลำดับหลุมที่ 11) ที่น่าสนใจคือตำแหน่งหน้าชื่อของนักบวชทุกท่านจะมีตัวอักษรจีน 讳 กำกับอยู่ทั้งหมด ตัวอักษรนี้หมายถึงสิ่งต้องห้าม แสดงถึงการละทิ้งตัวตน (ชื่อเดิม) จากทางโลกหรือจากความเชื่ออื่นมายอมรับนับถือ เลื่อมใสและรับใช้พระผู้เป็นเจ้าแต่เพียงผู้เดียว คล้าย ๆ กับชาวพุทธเมื่อบวชแล้ว ถือเป็นการละทิ้งทางโลก ต้องใช้ชื่อใหม่ในทางธรรมเผื่อเผยแผ่ศาสนาต่อไป นักบวชที่ “เกิดใหม่” เหล่านี้จะใช้ชื่อภาษาละตินทั้งหมดสำหรับปฏิบัติศาสนกิจ แต่เมื่อเสียชีวิตลงกลับเอาชื่อต้องห้ามนี้ขึ้นมาสลักไว้อีกครั้งหนึ่งบนป้ายหลุมศพ ความแตกต่างอีกประการหนึ่งคือ โดยปกติผู้ที่จัดทำป้ายหลุมศพให้มักจะเป็นผู้สืบสันดานหรือญาติ แต่ในกรณีนี้ถือว่านักบวช

ตารางที่ 2 ข้อความส่วนที่สองและส่วนที่สาม

ลำดับหลุม	ภาษา	สกุล	ชื่อ	ชื่อรอง/นามนักบุญ	ภูมิลำเนา	เข้ารีตครั้งแรก (ค.ศ.)	เผยแผ่ครั้งแรก	สอน (ปี)	วันมรณะ	สิริอายุ (ปี)	ระยะเวลาในคณะเยซูอิต (ปี)
8	ไทย	ซุน	เจว่เหริน	โต๋อิน	อ.ฉางสู ม.เจ้อเจียง	1743	มิถุนายน 1751	-	1 มกราคม 1752	37	9
	จีน	孙	觉人	铎音	浙江常熟	年二十八岁	乾隆十六年五月	无	本年十一月十五日	三十七	九
	ละติน	AGUIAR	JOSEPHVS	-	KIAM NAN	-	-	-	I IANUA MDCCLII	XXXVII	IX
11	ไทย	หฺวาง	จืออฮั่น	ฟิลิปโป	ปักกิ่ง	1742	1763	11	26 เมษายน 1776	65	34
	จีน	黄	之汉	斐理伯	本都	自幼	乾隆二十八年	十有一载	乾隆四十一年三月初九日	六十五	三十四
	ละติน	HOANG	PHILIP.MAR.	-	PEKIN	-	-	XI	XXIX APR. MDCCLXXVI	LXV	XXXIV
30	ไทย	ฝาน	โส่วอี้	ลี่เหอ	อ.เจี้ยงโจว ม.ซานซี	1709	-	33	28 กุมภาพันธ์ 1753	71	44
	จีน	樊	守义	利和	山西绛州	无	无	三十三	乾隆十八年正月廿六日	七十一	四十四
	ละติน	FAN	LUDOVIC	-	XANXĪ	MDCCIX	-	XXXIII	XXVIII FEBR.	LXXI	XLIV
34	ไทย	สฺวี่	ลี่เจิ้ง	ปิ่งหยวน	อ.อู่เหอ ม.อันฮุย	1734	-	-	29 กรกฎาคม 1757	63	-
	จีน	许	立正	秉元	江南五河	雍正十二年	无	无	乾隆二十二年六月十四日	六十三	无
	ละติน	HIU	JONATIUS	-	KIAM NAN	-	-	XXIII	XXIX JULII MDCCLVII	LXIII	-
63	ไทย	เหอ	เทียนจาง	ฉี่เหวิน	มาเก๊า	1686	-	45	11 พฤษภาคม 1736	69	50
	จีน	何	天章	起文	澳门	自幼	无	四十五	乾隆元年四月初一日	六十九	五十
	ละติน	ROSARIO	FRANCXAV	-	MACAENSIS	-	-	XLV	XI MAIO MDCCXXXVI	LXIX	L

เหล่านี้เป็นบุตรของพระเจ้าร่วมกัน ดังนั้นภารดรภาพในกลุ่มนักบวชของศาสนาคริสต์จึงเหมาะสมที่จะเป็นผู้จัดทำป้ายหลุมศพแทนให้ได้ในฐานะของคนในครอบครัวเดียวกัน ทั้งหมดนี้ถือเป็นการประนีประนอมกันทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งระหว่างวัฒนธรรมจีนกับวัฒนธรรมคริสต์

ประการที่สี่ วันมรณะ สำหรับคนจีนโบราณแล้ว ชนรุ่นหลังมักจะทราบวันเสียชีวิตของญาติผู้วายชนม์กันถ้วนทั่ว แต่จะมีคนบางส่วนที่ไม่ทราบวันเกิดของตัวเอง อีกประการหนึ่งคือวันเดือนปีเกิดมักเกี่ยวข้องกับชะตาชีวิตของผู้นั้นโดยตรง และเกี่ยวพันกับเรื่องไสยศาสตร์ ทั้งชาวจีนและชาวคริสต์ต่างเชื่อเหมือนกันว่าเมื่อเสียชีวิตไปแล้วโลกของคนผู้นั้นยังไม่จบสิ้น สำหรับชาวจีนก็เดินทางไปใช้ชีวิตในปรโลก และสำหรับชาวคริสต์ก็จะอยู่รอเพื่อฟื้นคืนชีพขึ้นมาในวันพิพากษาโลกอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นวันเดือนปีเกิดจึงถือเป็นสิ่งต้องห้ามอย่างหนึ่งที่เปิดเผยแก่สาธารณะไม่ได้ เนื่องจากวันเดือนปีเกิดนี้ยังสามารถส่งอิทธิพลกับเจ้าของได้อยู่ จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าหลุมศพทั้ง 5 ป้ายจะมีเนื้อหาในส่วนของวันมรณะปรากฏอยู่โดยละเอียด และยังคงยึดปฏิทินราชวงศ์เซี่ย（夏历）พร้อมกับปีรัชสมัยสำหรับการสลักวันมรณะตามประเพณีจีนนิยมดังเดิม และไม่ปรากฏวันเดือนปีเกิดแต่อย่างใด เมื่อกล่าวถึงวันมรณะแล้วก็มักจะกล่าวถึงอายุตอนเสียชีวิตไปพร้อมกันด้วย ในส่วนของภาษาละตินก็ยังคงสลักวันมรณะโดยยึดถือปฏิทินโรมันและสลักวันที่ด้วยเลขโรมัน และไม่ปรากฏวันเดือนปีเกิดเช่นกัน จากช่องอายุในตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่านักบวชนิกายเยซูอิตมีแทบจะทุกช่วงวัยตั้งแต่ 37-71 ปี แสดงให้เห็นถึงพลวัตความนิยมเลื่อมใสในศาสนาคริตส์นิกายเยซูอิตอย่างต่อเนื่องในเบื้องต้นได้ และประการสุดท้าย วันที่สร้าง/บูรณะป้ายสุสาน ส่วนใหญ่จะปรากฏในป้ายหลุมศพพระราชทาน ขุนนางระดับสูงหรือเชื้อพระวงศ์เท่านั้น ถึงแม้ว่าป้ายสุสานของนักบวชเหล่านี้จะได้รับการบูรณะขึ้นมาใหม่อีกครั้งแต่ก็ยังคงสภาพเดิมไว้จึงไม่ได้เพิ่มเนื้อหารายละเอียดในส่วนนี้ลงไป ดังนั้นส่วนที่สอง สามและสี่ถือเป็นเนื้อหาสำคัญที่ขาดไม่ได้สำหรับการทำป้ายหลุมศพจีนทุกประเภท

จากเนื้อหาที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นส่วนที่เพิ่มและส่วนที่ลดของป้ายหลุมศพไปแล้ว ส่วนที่เปลี่ยนแปลงก็คือส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนการทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นวันเข้ารีตครั้งแรก วันเผยแผ่ศาสนาครั้งแรก ระยะเวลาที่สอนศาสนา และระยะเวลาที่อยู่ในคณะเยซูอิต แต่กลับไม่มีประเด็นไหนเลยที่มีเนื้อหาในส่วนนี้ครบทุกท่าน ทั้งนี้อาจจะมีรายละเอียดในส่วนที่ไม่ได้สลักไว้ของนักบวชแต่ละท่านปรากฏอยู่ในเอกสารประเภทอื่นได้ นอกเหนือจาก 10 ประเด็นหลักตามตารางที่ 2 แล้ว นักบวชบางท่านยังปรากฏรายละเอียดปลีกย่อยอื่นอีก ส่วนใหญ่มักจะเป็นบทชื่นชม สรรเสริญหรือคุณสมบัติที่โดดเด่นของนักบวชท่านนั้น ๆ ในช่วงที่ยังมีชีวิตอยู่ ได้แก่ นักบวชหฺวางจือฮั่น (ลำดับหลุมที่ 11) ได้รับการสรรเสริญว่า “ตั้งปณิธานมั่นบำเพ็ญแต่วัยเยาว์ ชำนาญการวิทยาล้ำเลิศ ภายหลังรับพระบัญชาศักดิ์สิทธิ์น้อมนำ”[13] นักบวชสฺวี่ลี่เจิ้ง (ลำดับหลุมที่ 34) ได้รับการบรรยายว่า “เนื่องด้วยไม่สมรสแต่เยาว์วัย ทุ่มเทเผยแผ่อยู่หลายปี บุคลิกเถรตรง น้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ (ของพระผู้เป็นเจ้า) ตั้งแต่เข้ารีตจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต”[14] หรือประวัติการเรียนพระคริสตธรรมถึงแผ่นดินอิตาลีของนักบวชหฺวางจือฮั่นที่ไม่ปรากฏในส่วนของภาษาจีน ข้อความเหล่านี้พอจะแสดงให้เห็นได้ถึงระดับความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างผู้เสียชีวิตกับผู้จัดการเรื่องป้ายหลุมศพได้เป็นอย่างดี

3. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

[13] ต้นฉบับภาษาจีน “自幼立志精修，专务超性学文，后奉领教宗圣命。”; หน้า 203

[14] ต้นฉบับภาษาจีน “因其自幼未婚，宣力有年，仪表端方，恩准临终进会。”; หน้า 193

วัฒนธรรมจีนมีประวัติศาสตร์ยาวนาน ถือได้ว่าเป็นเพียงวัฒนธรรมเดียวบนโลกเท่านั้นที่ยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันด้วยความเป็นปัจเจกที่เข้มแข็งนี้ ดูเหมือนว่าวัฒนธรรมจีนจะรับวัฒนธรรมจากภายนอกได้ยาก แต่ความจริงแล้ววัฒนธรรมจีนได้ผ่านการเลือกรับและปรับใช้อยู่เสมอมา จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่นของตนเอง เฉกเช่นวัฒนธรรมป้ายหลุมศพของจีน ถึงแม้ว่าจะได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอื่น แต่ชาวจีนก็สามารถรังสรรค์รูปแบบการทำป้ายหลุมศพจนเป็นเอกลักษณ์ของตนเองอย่างปฏิเสธไม่ได้ ป้ายหลุมศพของนักบวชชาวจีนจะขาดเนื้อหาเรื่องสภาพการณ์ขณะเวลาที่เสียชีวิตและวันที่สร้างหรือบูรณะป้ายสุสาน แต่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากธรรมเนียมเดิมคือ เพิ่มในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาคริสต์เข้ามา ได้แก่ นามนักบุญที่ตนนับถือ เวลาที่เข้ารีตครั้งแรก เวลาที่เผยแผ่ศาสนาคริสต์ครั้งแรก ระยะเวลาสอนศาสนา และระยะเวลาในคณะเยซูอิต อีกทั้งยังใส่รายละเอียดอื่นเพิ่มเติม ได้แก่ การสรรเสริญหรือยกย่องความดีงามของผู้เสียชีวิต โดยทั่วไปรายละเอียดเหล่านี้จะไม่ปรากฏบนป้ายหลุมศพ แต่ผู้สร้างป้ายก็กลับตั้งใจที่จะสลักเนื้อหาเหล่านี้ไว้บนป้ายหลุมศพด้วย ถึงแม้ว่าชาวจีนได้รับอิทธิพลด้านความเชื่อจากศาสนานอกแผ่นดิน แต่ก็ยังคงแสดงการทั้งการเพิ่ม การลดและการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้วัฒนธรรมจีนที่มีลักษณะเป็นลัทธิปัจเจกบุคคลสูงสามารถเข้ากับวัฒนธรรมคริสต์ศาสนาที่เป็นลัทธิกรรมสิทธิ์ร่วมของคนทั่วโลกอย่างกลมกลืนและสงบงาม ผ่านป้ายหลุมศพของนักบวชศาสนาคริสต์นิกายเยซูอิตชาวจีนได้ และเนื่องจากบทความวิชาการฉบับนี้ได้เลือกใช้แค่นักบวชชาวจีนที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายเยซูอิตเป็นตัวอย่างเท่านั้น แต่จำนวนป้ายหลุมศพในสุสานเถิงกงจ้าหลันส่วนมากจะเป็นของนักบวชชาวต่างชาติ ด้วยเหตุนี้ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาต่อยอดจากข้อมูลส่วนนี้ต่อไปในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง (References)

Geert H. Hofstede. (2001). **Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations**. Newbury Park: SAGE.

Hill, John E.. (2009). **Through the Jade Gate to Rome: A Study of the Silk Routes during the Later Han Dynasty, First to Second Centuries CE**. South Carolina: BookSurge.

北京行政学院著：《青石存史——“利玛窦和外国传教士墓地”的四百年沧桑》，北京：北京出版社，2011。

（宋）欧阳修著：《集古录跋尾·宋文帝神道碎》，1936。

邢陆楠：《北京石刻艺术博物馆传教士墓碑赏析》，《艺海》，2016.3。

张蓓蓓：《扬州元代拉丁文墓碑圣母像原型考论》，《南通大学学报(社会科学版)》，2017.5。

张国刚著：《从中西初识到礼仪之争——明清传教士与中西文化交流》，北京：人民出版社，2003。

赵超著：《中国古代石刻概论》，北京：文物出版社，1998。